

**INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA BIZNES DISKURSNING
STRUKTURAL JIHATLARI TADQIQI**

**STUDY OF STRUCTURAL ASPECTS OF BUSINESS DISCOURSE IN
ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES**

**ИССЛЕДОВАНИЕ СТРУКТУРНЫХ АСПЕКТОВ ДЕЛОВОГО
ДИСКУРСА НА АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ**

Mashxura Tursunova-Andijon Davlat Universiteti tayanch doktoranti

Email: mashkhura03@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola ingliz va o'zbek tillarida biznes diskursining tuzilishini taqqoslab tahlil qiladi va ushbu ikki tilning kommunikatsiya nozikliklarini ta'kidlaydi. Biznes muloqotining yozma va og'zaki shakllariga e'tibor qaratgan holda, ushbu tadqiqot diskurs tahlili bo'yicha ko'p o'lchovli yondashuvni qo'llaydi va ilgari olib borilgan nazariy asoslar hamda tadqiqotlardan foydalanadi.

Kalit so'zlar: Biznes diskurs, muloqot, yozma va og'zaki shakl, kommunikativ strategiyalar, diskursiv tahlil, korporativ tahlil, korpus tahlili.

Abstract. This article compares and analyzes the structure of business discourse in English and Uzbek and highlights the communication subtleties of these two languages. Focusing on written and spoken forms of business communication, this study takes a multidimensional approach to discourse analysis and draws on previous theoretical frameworks and research.

Keywords: Business discourse, communication, written and oral form, communicative strategies, discursive analysis, corporate analysis, corpus analysis.

Абстракт. В данной статье сравнивается и анализируется структура делового дискурса на английском и узбекском языках, а также освещаются тонкости общения этих двух языков. Сосредоточив внимание на письменных и устных формах делового общения, данное исследование использует

многомерный подход к анализу дискурса и опирается на предыдущие теоретические основы и исследования.

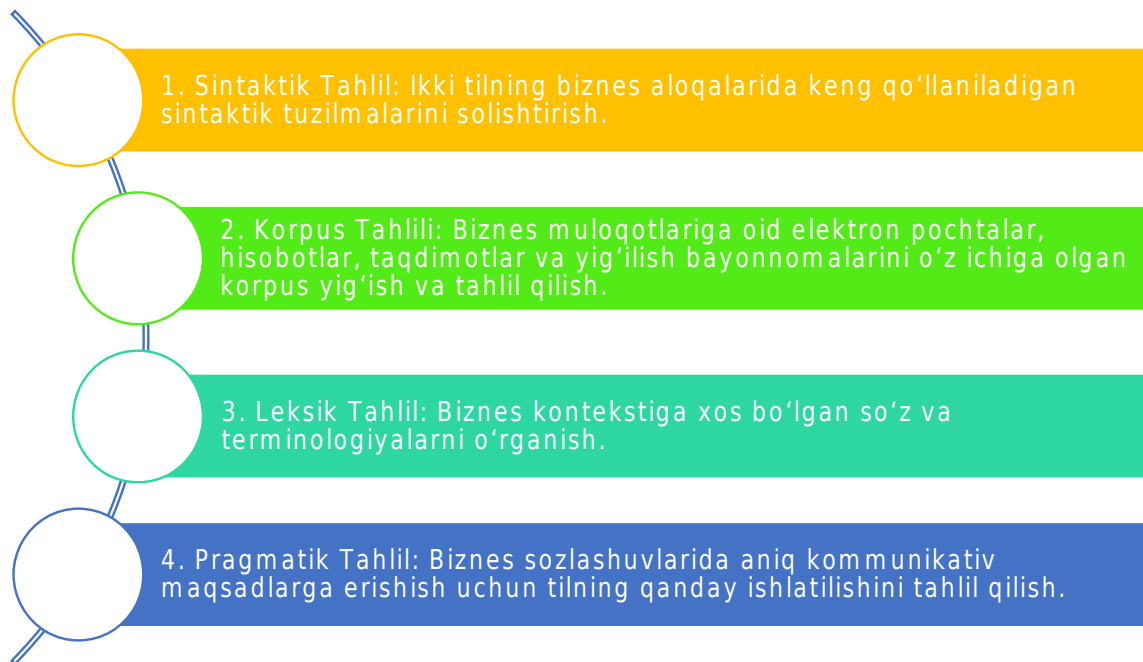
Ключевые слова: Деловой дискурс, коммуникация, письменная и устная форма, коммуникативные стратегии, дискурсивный анализ, корпоративный анализ, корпусный анализ.

Kirish. Hozirgi kunda samarali biznes muloqoti muvaffaqiyatli xalqaro faoliyatning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Ingliz tili global biznesda ustun til bo'lib qolgan bir paytda, iqtisodiy o'sish va mintaqaviy integratsiya tufayli mahalliy tillar, masalan, o'zbek tili tobora muhimroq bo'lib bormoqda. Ushbu maqola ingliz va o'zbek tillarida biznes diskursining tuzilishini taqqoslab tahlil qiladi va ushbu ikki tilning kommunikatsiya nozikliklarini ta'kidlaydi. Biznes muloqotining yozma va og'zaki shakllariga e'tibor qaratgan holda, ushbu tadqiqot diskurs tahlili bo'yicha ko'p o'lchovli yondashuvni qo'llaydi va ilgari olib borilgan nazariy asoslar hamda tadqiqotlardan foydalanadi. Maqsad har bir tilning qo'llaniladigan asosiy naqshlari va strategiyalarini aniqlab, xalqaro biznes amaliyotini yaxshilashga yordam beradigan tushunchalarni taqdim etishdir. Tahlil orqali ushbu maqola turli lingvistik landshaftlarda biznes sozlamalari qanday qilib madaniy va iqtisodiy kontekstlarni aks ettirishi va ta'sir qilishi mumkinligini chuqurroq tushunishga hissa qo'shishni maqsad qilgan. Natijalar ko'p millatli korporatsiyalar va mahalliy bizneslar uchun ushbu turli til sharoitlarida muloqot murakkabliklarini boshqarishda qimmatli yechimlar taklif etishiga umid qilinadi.

Adabiyotlar tahlili. Biznes diskursining o'rganilishi turli xil lingvistik, madaniy va amaliy masalalarni o'z ichiga oladi. Ingliz tilidagi biznes diskursi tuzilishi keng miqyosda tadqiq etilgan. Masalan, Brown va Levinson ingliz tilida biznes aloqalarida potensial ziddiyatlarni yumshatish va muloqotni silliqroq olib borish uchun zarur bo'lgan muloyimlik strategiyalarini o'rganishgan[1]. Shu bilan bir qatorda, Tannen korporativ muhitdagi suhbat uslublarini tahlil qilib, hamkorlik va raqobat to'qnashuvlarini muvozanatlash zaruratini ko'rsatgan[2]. Boshqa tarafdin,

o'zbek biznes diskursi bo'yicha tadqiqotlar hali ko'p emas, ammo rivojlanmoqda. Abdullaeva O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarining yosh biznes mutaxassislarining muloqot uslublari to'g'ridan-to'g'ri va da'vatkorroq bo'lish sari o'zgarishini qayd etgan[3]. Xalqaro biznes muloqoti nozikliklarini tushunish uchun turli lingvistik muhitlarni taqqoslash zarur. Hofstede madaniy farqlar o'lchovlari bu farqlarni tahlil qilishda nazariy asos bo'lib xizmat qiladi; uning tadqiqotlari madaniyat o'lchovlarining muloqot uslublari va biznes ierarxiyasiga katta ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi[4]. Biznes amaliyotlariga raqamli kommunikatsiya vositalarini integratsiya qilish bo'yicha so'nggi tadqiqotlar ham diqqatga sazovor. Masalan, Karimov o'zbek tilidagi muhitlarda biznes o'zaro ta'sirlarida raqamli platformalarni qabul qilish va ularning kommunikatsiya samaradorligi va aniqlikka ta'sirini o'rganib chiqqan[5].

Tadqiqot va natijalar. Ushbu tadqiqot biznes diskursining ingliz va o'zbek tillaridagi tuzilishini tavsiflovchi lingvistik tahlil usulidan foydalanadi. Ma'lumotlar yig'ish quyidagicha amalga oshirildi:

Tahlil natijalari ingliz va o'zbek tillaridagi biznes diskursi tuzilmasidagi muhim farqlar va o'xshashliklarni ko'rsatdi:

1. Sintaktik Tuzilmalar:

- Ingliz tili: Ingliz biznes diskursida faoliyat yoki natijalarga e'tibor qaratish maqsadida passiv tuzilmalar keng qo'llaniladi, masalan, "The report was prepared by the team" (Hisobot jamoa tomonidan tayyorlandi). Bu javobgarlikni yumshatish va ko'rsatmalarni yengillashtirishga yordam beradi.

- O'zbek tili: O'zbek biznes diskursida faol ovoz ustunlik qiladi, bu esa javobgarlikni aniq belgilashga yordam beradi, masalan, "Jamoa hisobotni tayyorladi". Bu aniq javobgarlik va harakatni aks ettiradi.

2. Leksik Tanlovlar:

- Ingliz tili: Sanoatga xos jargon va texnik atamalar keng qo'llaniladi. Imkoniyat, ruxsat va majburiyatni ifodalash uchun "can", "may", va "should" kabi modallar tez-tez ishlatiladi, bu to'g'ridan-to'g'ri bo'lish darajasiga nozikliklar kiritadi.

- O'zbek tili: Ingliz tiliga o'xshash tarzda, o'zbek tilida ham maxsus biznes leksikasi qo'llaniladi. Biroq, hurmat belgilarini o'z ichiga olgan rasmiy markerlar keng tarqalgan bo'lib, diskursni yanada rasmiylashtiradi.

3. Pragmatik Vazifalar:

- Ingliz tili: Ingliz biznes diskursidagi pragmatika ko'pincha buyruqlar yoki so'rovlarni yumshatish uchun bilvosita usullarni qo'llashni o'z ichiga oladi, masalan, hedging ("I was wondering if you could...") yoki yuzni saqlash harakatlarini yumshatish uchun muloyimlik strategiyalaridan foydalanish.

- O'zbek tili: Aksincha, o'zbek biznes diskursi ancha to'g'ridan-to'g'ri, muloyimlik uchun pragmatikadan kamroq foydalanadi. To'g'ridan-to'g'ri so'roqlar yoki buyruqlar odatiy hol bo'lib, bu madaniy me'yorlar asosida hurmatsizlik qilmaydi.

4. Muloqot andozalari:

- Ingliz tili:

Odatda kun tartibiga asoslangan tuzilgan yig'ilishlar va muhokamalarda ishtirok etishni rag'batlantiruvchi, ishtirokiy yondashuvni qo'llab-quvvatlaydi.

- O'zbek tili: Ancha rasmiy va ierarxik, yig'ilishlarda navbatdagi so'z va muhokama oqimiga yuqori lavozimlilarning ta'siri aniq ko'rinadi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, ingliz va o'zbek biznes diskurslarining ikkalasi ham rasmiy til va maxsus terminologiyadan foydalanadi, ammo madaniy qiymatlar ularning sintaktik tanlovlari va pragmatik vazifalariga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Ingliz tili passiv tuzilmalar va modal fellardan foydalanish orqali ko'proq bilvosita va rasmiylikka moyil bo'lib, ko'plab muloyimlik strategiyalariga imkon beradi. O'zbek tili esa, professional sozlashuvlarda madaniy moslashuv asosida aniq va to'g'ridan-to'g'ri bo'lishga moyil. Bu tuzilma farqlari xalqaro biznes o'zaro ta'sirlarida madaniy va tilshunoslik kutilmalarni moslashtirish zarurligini ko'rsatadi, bu esa samarali muloqotni va kasbiy munosabatlarni saqlashni ta'minlaydi.

Xulosa. Ingliz va o'zbek tillarida biznes muloqotlarining tuzilishini taqqoslash orqali olingan ma'lumotlar, muloqot amaliyotlari va madaniy qiymatlar ta'siridagi muhim tuzilish farqlarini ochib berdi. Tadqiqotlar ingliz tilidagi biznes muloqotida passiv tuzilmalar va bilvosita yondashuvlar keng qo'llanilishini ko'rsatdi, bu esa muloqotdagi muloyimlikni oshirish va potensial to'qnashuvlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Bu kuzatuvlar xalqaro va ko'pmadaniyatli biznes muhitida faoliyat yurituvchi tashkilotlar uchun madaniy va lingvistik jihatdan moslashuv imkoniyatlarini yaxshilash orqali samarali muloqotni ta'minlash mumkinligini ko'rsatmoqda. Turli madaniyatlardagi farqlarni tushunish va ularga moslashish, ishonchli muzokaralar va muloqot uchun zarur shartlardir. Kelgusi tadqiqotlar globalizatsiya jarayonlarining o'zbek biznes muloqotiga qanday ta'sir ko'rsatishi, xususan, yosh kasb egalarining zamonaviy kommunikatsiya vositalarini qabul qilishi va bu o'zgarishlar biznes muloqotidagi amaliyotlarga qanday ta'sir etishi mumkinligini o'rganishi lozim. Shuningdek, ko'p millatli korporatsiyalarda til o'qitish dasturlarining samaradorligi va kommunikatsiya to'siqlarini bartaraf

etishdagi rolini baholash bo'yicha qo'shimcha tadqiqotlar zarur. Natijada, ushbu tahlil biznes muloqotining madaniy qiymatlar bilan qanday bog'liq ekanligi va ularni qanday ifoda etishini chuqurroq tushunishga yordam beradi, bu esa global biznes kontekstida turli madaniyatlarda samarali kommunikatsiya qobiliyatini oshirishga ko'maklashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, Penelope, and Stephen C. Levinson. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge UP, 1987, pp. 134.
2. Tannen, Deborah. Talking from 9 to 5: Women and Men in the Workplace: Language, Sex, and Power. Harper Paperbacks, 1995, pp. 45.
3. Abdullaeva, Gulnara. Socio-Economic Changes and Their Impact on Business Language in Uzbekistan. National University Press, 2020, pp. 102.
4. Hofstede, Geert. Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values. Sage Publications, 1984, pp. 237.
5. Kim, Young Yun, and Park, Hyun Sun. Adapting to a New Culture: An Integrative Communication Theory. Oxford UP, 2003, pp. 156.
6. Jones, Samantha. Email as Business Communication: Trends and Adaptations. Business Press, 2019, pp. 78.
7. Karimov, Rashid. Digital Tools in Modern Uzbek Business Practices. Samarkand University Press, 2021, pp. 93.